

۲۳ آرایه؛ ۲۳ مثال

آرایه‌های ادبی در زبان کُردی

مطابق آرایه‌های ادبی در کتب علوم و فنون ادبی ۱ و ۲ و ۳

متوسطهٔ دوم

(جوانکاری نه‌دهبی)

مهدی سیّدی

آذرماه ۱۴۰۴

www.hozhan.blogfa.com

به ناوی خوای

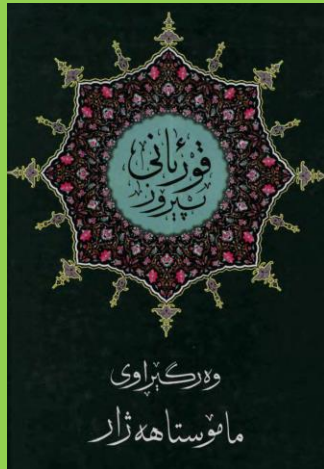
تاک و پاک و چاک

www.hozhan.blogfa.com

وَ عِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ

سوره قاف، ۴

کتیبیکیشمان له لایه هه موو شتیکی تیدایه.

۱- واج آرایى (دهنگرازين)

ههر **خۆم** ئەزانم دەردى دلى **خۆم**

توخوا با ههر **خۆم** بۆ **خۆم** خەم **بخۆم**

کاکهى فهلاح

۲- واژه آرایی / تکرار (دوو پاتبوونه وه)

تا بمیننی نووری چاو و هیژی پیّم

دیّم و دیّم و دیّم و دیّم و دیّم و دیّم

۳- سجع (سەر وادار)

بادەنۆشی خانەدانی تاوەگۆزی، ئارایشدەری بەرەبابی شاھۆیی،

پینگەمبەری شیئەری سەدەیی **رەبوردوو**، شۆپشکیپری باوەرپی تازە و **نوو**،

شەیدا بە نووری پاکى **یەزدان**، مەفتوون بە سۆزی نالەى **دەرۆشان**.

پێشەنگى کاروانى **دوورناسان**، خەرقەپۆشى ئاھەنگى **مەینۆشان**،

مەلەوانى دەریای **بیرتیژی**، شۆپەسواری سارای **نوکتەبیژی**،

عەلئەددین سەججادی

۴- موازنه (بهرانبهري کيڻش)

ٺهي زولفي کهجت مایهیی ناشووبي دوو عالم

وهی خالی لهبت دانهیی پابهندیی ئادهم

میهری قهدت ئاسایشی عوششاقی جه فاکيڻش

یادی پوخت ئارامی دلی پر غه می دهرهم

۵- ترصیع (زیڤنیشان کردن)

نایره‌ی پشکۆیی کولمەت رەونەقی میجمەر دەبا

پرایحە‌ی شەوبۆیی توڤرپەت لۆمەیی عەنبەر دەکا

۶- جناس (په گه زدوؤزی)

شهوانه هاونشینی جامی **بادهم**

به باده با په ژاره و خه **به با دهم**

که دهستی رۆژگار بایدا سهری من

سهری شووشهی شهراب وا چاکه **بادهم**

۷- اشتقاق (هاوړپشه یی)

ته ییبی دهردی هیجرانی، منیش بیمار و مه هجوورم

که هاتی دیته دهر پوحم له باتی نه جری هه نگاوت

حه مدی

۸- تشبیه (لیکچوواندن)

کوئمه کهت وه کوو گولآلهی گه شه
بی سوورمه ش چاوه مه سته کهت ره شه
وه کوو فرمیسکی عاشق پرووناکی
وه کوو ئاونگی به یان پاکی

۹ – مجاز (خوازه)

تاووس که له سهر زینه‌تی بائی سهری دانا

ئەمنیش به په‌ری فکروه‌وه بی سهر و قه‌رارم

حەریق

۱۰- استعاره (خواستن)

رہ فیقان گەر دەپرسن بۆچ دەنالینی چ قەوماوہ؟
لە سەر من واجبە شیوہن ھەتا ھۆشم لە سەر ماوہ
تەماشای بولبولی دل کەن بە ناحق خۆ نەسووتاوہ
دەلین ئەمرو لە من زیزە **گوئی نەورەستە** تۆراوہ

ناری

۱۱- کنایه (درکه)

پیزانین:

دهستم کوتیه په نجه کانم:
با له مهیدان بتانبرن
به لام هه رگیز نه تانکرن
دهمیشم کوتیه زمانم:
من به در یژی تو ده خورم،
مه پرینگیوه، بئه نگیوه
سه ر و بهر بکه ی ده تپر م.

۱۲- تناسب (چاوله يه ك)

مردن كۆمپانیا يه كى گهوره يه

نه خۆشيه كانيش فەرمانبهرن

شیر په نجه: بهر پۆه بهرى گشتيه

شه كره: راويز كاره

دلوه سته: بهر پرسى بهر هه مهينانه

ميشكوه سته: بهر پرسى دابه شكر دنه

تيكرای خه لكيش كرپاره!

عه باس عه بدوللا يوسف

۱۳- تلمیح (تیل نشان)

که دلّبه ر باده نۆشی کا ئەبئی من خزمه تی میو کهم
به شه و ئاودیڤری باخات و به رۆژ ده فعی چل و چیو کهم
خه یالم بوو گوچانی نه سیحت هه لگرم بو **پان**
وه کوو **مووسا** له **دهشتی ئەقدهسا** شوانانه هه ر عیو کهم
شوعه بیبیکم نه دی شه رتی **شوانیم** بو به جی بیئی
ئیتر بو چی **خزمه تی پانی** به بی سوود و به بی خیو کهم

قانع

۱۴- تَضْمِين (تِيهه لَكِيش)

۱۴- يا رسول الله زليل و دلّ حزينم په حمه تې	موسته مهند و بې قهرار و بې قهرينم په حمه تې
پراحتی قلب و وجود و عزيزه تي نه قسم نه ما	وه ختی مهرگه حافیزی ئيمان و دينم په حمه تې
دادخواهی مه حشر و پشت و په ناهی مؤمنان	مه منشینی زاتی دنیا نافرینم په حمه تې
با به (بسم الله الرحمن الرحيم) دهس پې بگم	چونکه تینووی په حمه تم دل ناکرینم په حمه تې
کائینات (الحمد لله) پر له نووری پرووی تۆ	ئهی حهیبی یاری (رب العالمین) م په حمه تې
ئهی وجودت مه نبعی ئه لتافی (رحمن الرحيم)	(مالک) ی ئیعجازی شه مسی (یوم الدين) م په حمه تې
قائمی (ایاک نعبد) بووم به ته بلیغاتی تۆ	وا (و ایاک) ئه ئییم بو (نستعین) م په حمه تې
(اهدنا) بو پئی (صراط المستقیم) م تووبی خودا	بو ئیرائهی پئی (صراط الدین) م په حمه تې
من له (أنعمت عليهم) با نه بې بې بهش خوا	خو سه گی کوپی (امیر المرسلین) م په حمه تې
(غیر) ی تۆ گئی من له (مغضوب عليهم) لا ئه دا	وهک (و لا الضالین) آمین، هیچ نه بینم په حمه تې
تۆ خوا غافل له حمه دی قهت مه به رۆزی جهزا	پرووسیا هم، ئهی شه فیعه لموزنینم په حمه تې

۱۵- لف و نشر (پیچہ و پہ خشہ)

به یادی له زهتی هه نجیری لوتف و شه هدی ئە لفازت

خه ریکی حیفری سوو پهی (نحل) و ئایاتی (والتین)م

ناری

۱۶- تضاد (دژیهك)

نهواچی مه مات نه سه رای گلکۆن

حهیات و مه مات ئاما و لوای تۆن

ئهمه د به گی کۆماسی

۱۷- تناقض (پارادوکس)

دوینی شہویٰ لہ خہونم دا

گورگیکی گہر، بہ کلکی ریویکی گہرؤل، شمشالی بؤ شوان لیڈہدا

شوانیش خرپ بؤی خہوتبوو.

هہئو

۱۸- اغراق (هوشه‌کاری)

خەمیری تۆ بلوورە چونکہ مەنەعی ماوەرا ناکا

لە ژێر پیتا بیی لەعلی ئەلیی ئەنگۆشتەری پاتە

خەمدی

۱۹-ایهام (توانچپۆشی)

خۆم ئەزانم عاقیبت حەمدی ئەخەیتە **باخەلت**

چونکە پەنگ زەردی دەوی مەعلوومە جۆیایی زەهەب

حەمدی

باخەلت دەکرێ بە مانای گیرفان بێت یان بە مانای باوەش و نامیز .

۲۰- ایهام تناسب (توانچیۆشی چاوله یه کی)

دهستی قاتیل سهوز و خوینم سوور و پهنگم زهره که من

ئهم هه موو پهنگه ئه ریژم حه یفه شادیم کهن به شین

حه مدی

۲۱- جوانی بایس (حسن تعلیل)

مانگی یهک شهو بۆیه دایم زیا دهکا و ئەشنیتهوه
تا کوو جوانی خووی وه کوو پرووی توۆ برزینیتهوه
تا دهگاته چوارددهههه شهو تیدهگا ناگا به توۆ
جا له داخا ورده ورده کهم دهکا و دهتویتهوه

۲۲- حس آمیزی (هه ستاویته)

ته مه نام فرینه له فه زای پاییزدا

له هه وری رۆحه وه شیعریکی نماوی دابرژی،

له تازییهی ریزگرتن له مه رگی گه لایه ک.

پشکو نه جمه دین

اسلوب معادله
(شیوازی بهرانبهری)

۲۳- ئەبى بهخشهنده مل كه چ كا له راستى مووچه خوڤى خوڤى

سوراحى سه ر فرو دىنى له بو پيالە كه تىكا بو

پیره میرد

ٺاواره

با برؤين، هاوريٺم ئهٺي شيعر!

با ئهم سه رزه مينه جي بهيلين

جيهانيڪي ديڪه لهولا چاوه رپي ههنگاوه ئاواره کاني ئيمه دهڪا.

فهراهه پيربال